

חושבים על הרחבת העסק במקום אחר במי דינה. יראה העולם, שגם לירושלים תעשייה היא אומרים.

שיא עולמי

6.170.000 זנבות סגירות נערכים מדי יום במאפרות, ובצדי דרכים על ידי 350 אלף ניווני ניקוטיין, שהם רבע מאוכלוסיית המדינה. השבוע נתבשרו נושפי העשן בעליה חדשה במחירי הסיגריות, הפעם שוברת שיאים ער למיים: הפיסת סיגריות, ייצור מקומי, טבק וירגינייה: 275 פרוטה; (ארצות-הברית: 70 פרוטה; קנדה: 130 פרוטה; צרפת: 130 פרוטה; אנגליה: 175 פרוטה).

25.000 לירות עולות בעשן ומצטברות מדי יום בקופת האוצר, כתשלום מסי בלו על סיגריות, ומסתכמים בשלושת רבעי מיליון לירות לחודש. הבלו הוא בשעור של 50% עד 200 אחוזים על סיגריות מטבק מקומי, מ"מ 200 עד 300 אחוזים על סיגריות מטבק וירגינייה. מעשן ממוצע מוציא מ"מ 10 עד 15 אחוז ממשכרו החודשית על טבק.

שיעור מעשני סיגריות מטבק מקומי עלה מאז ההתיקרות האחרונה בראשית שנה זו, והגיע ל-60 אחוז. בחוגי תעשיית הסיגריות מצפים גם עתה לירידה במחנה מעשני וירגינייה ועליה במספר מעשני סיגריות לנפש, אשר אם כי טעמן מר כלענה, הרי שעור הבלו עליהן קטן יותר.

הגרלות

אלף לירות לחייט

אילו היה החייט יצחק כהן, 45, מרחוב אלכסנדר ינאי 18, תל-אביב, מצטופף בין אלף הבאים אל אולם האליס שעה שוער-כה הגרלת הווכים מטעם מפעל הפיס של הרשויות המקומיות, היה ודאי גם לבו פועם מהתרגשות. ומה עוד שבכיסו נמצא אותה שעה כרטיס הגרלה מספר 0029, סך-רת משנה מספר 27, שהקנה לו זכות יחידה לזכיון הגבוה ביותר: 1000 לירות.

בצהרי יום החמישי האחרון לחודש ספטמבר, יצא יצחק כהן שעלה מיוגוסלביה לפני 22 שנים, את בית מלאכתו הנוצרי ל-חייטות, ברחוב לילינבלום 28, ניגש כמנהגו אל הפינה הקרובה (הרצל), אל הקיוסק ל-עזונים של שקתאי שכטר, כשבראשו מנק-רות שתי בעיות, נוודות מזה חודשים: כי צד לשאת בהוצאות בית-חולים וניתוח פניו מי לאשתו, וכיצד להחליף את רהיטי דירתו, אכולי-העש, בחדשים.

שכטר הקיוסקאי, לא הסתפק במכירת ח-פיסת סיגריות, מנת הוירגינייה היומית ש-הוא גנז עבור שכנו הטוב, ניסה למכור ל-כהן שני כרטיסי הגרלה בשתי לירות יש-ראליות, מתוך שבעים שהוא מרוויח לחודש. אמר שכטר לכהן, אב לשלושה: "תראה ש-יהיה לך מזל."

היום הכל מאושרים. מפעלי-הפיס גאה על כך שדוקא הגרלתם וכתה במשמעות עמית באמת; שבחייט שכטר, בעל הקיוסק ברחוב הרצל פינת לילינבלום הפך גיבורם של סוכני הכרטיסים; יצחק כהן הזמין מטה בבית החולים עבור אשתו מלכה, שלח את בתו מרים לבחור רהיטים, כיוון שעל שמה קנה כרטיס הגרלה; הוא עצמו נשאר יושב, שקט כתמיד, ליד מכונת התפירה כששכניו סבים סביבה, מספרים בנפלאותיו של מזל.

בתי סוהר

חינוך לאסירים: איגוד

לפני ימים אחדים הופיעו שלושה צעירים, פושעים מועדים, בביתו של אחד ממנהלי שרות בתי-הסוהר, ברכוהו ברוב אויבות: "שנה טובה! הקצין התפלא, חקר בזוהר רות כיצד יצאו מבית-הסוהר. "מה, אינך יודע?" השתוממו אלה, "הרי רק אתמול שוחררנו ממוסד העבריינים ה-צעירים בסידנא-עליו".

כעבור יומיים, שלושה פגש אותו קצין במנהל משרד המשטרה, שמע מפיו ששלו-שה פושעים מועדים ברחו ממוסד הצעירים. היו אלה שלושת מברכיו.

לזכויות, צנורות ביוב. נערים אלה לא היו הראשונים — והאחרונים — שבר-חו לא לחופשה קצרה ואם לתקופה ארוכה יותר, מן המוסד הסגור שהיה צריך להיות דוגמת-אם לכל המוסדות לעבריינים הצעיר-רים בארץ. משרד המשטרה הפריש למט-רה זו, בשעתו, את תחנת-החופים בסידנא-עליו, בקירבת מלון השרון. משרד הסעד, ה-אחראי לעבריינים הצעירים, פתח אחר זמן רב מאד את המוסד. אולם בעוד שבבתי ה-סוהר יושבים כיום 175 אסירים מתחת לגיל 20 וכ-40 מתחת לגיל 17 (מתוך מספר כר-

שנים בלבד מפלה צבאית מוחצת מידי חיילי צבא-ההגנה לא המתיקה את המכה. בפעם הראשונה השתלטה בגלוי באמריקה אותה אסכולה האומרת שלא כדאי לריב עם שבע מדינות ערב כדי לפייס מדינה קטנה (ומחשה מליון בוחרים יהודיים בארצות-הברית). האמנה המקובלת, שאפשר לקיים לנצח, בעזרת גורמי-חוק, מעמד של מדינה מבודדת במרחב, קיבלה בזאת גם היא מכה לא נעימה.

המשק

לפני הפתיחה. סגירה

הרולד הנספלד הוא חרשתן אמריקאי טי-פוס, מגולה למשעי ומרכיב משקפיים שזכה לבשורה מפתיעה הגיע ארצה לפתיחת עפרונות ירושלים: המפעל שטרם נפתח, כבר נסגר. בנידון זה הישראליים עולים בהרבה על הקצב האמריקאי, אמר הנספלד, מבעלי המפעלים המפורסמים בעולם לייצור עפרון-נות.

ממשלת ישראל, שהתחייבה לפי חוק עידוד ההשקעות לספק חמרי גלם לתקופה מסוימת למפעלים המאשרים לא עמדה בדבריה. למרות שהמפעל הוקם בקצב מהיר ביותר (שמו-נה חדשים לאחר שאושר המפעל על-ידי מרכז ההשקעות כבר הופקו העפרונות הראשונים

זוכה הגרלת הפיס יצחק כהן

תוספת להפיסת סיגריות

בבית-החרושת הירושלמי) לא הוגשה לו עזרה שהובטחה.

שמואל דובינר, בעל המפעל השני, חרשתן קנדי, בעל בית-חרושת למוצרי פלסטיקה, דורה, גבהיקומה, חוס-שער והדור-לבוש, בעל מזג חם וחקיף, הסעיר את הרחוקות: "ההיתכך — צעק, מי שהיה מיוזמי הוועד העברי לשחרור לאומי בארצות-הברית, בקול רם — "שהממשלה תוותר על הכנסה של חצי מיליון דולר לשנה מיצוא עפרונות ותעדיף במקום זה שגור?"

אולם גם הנספלד וגם דובינר נרתעו, ביק-שו מעיתונאי חוץ לארץ לא להבליט את סגירת המפעל, בכינתו להניעו מחדש, לדאוג לאספקת גלמים סדירה.

את פרידמן אתה מכיר?"

ירושלים היא הבירה ואחת משלוש הע-רים הגדולות בארץ אך היא מפגרת מאד אחרי שתי אחיותיה בשטח התעשייתי. אבל כל ירושלמי, כשנכנסים אתו לשיחה על נושא תעשייתי, אינו מרגיש עצמו נחות דרגה ושואל מיד: "את פרידמן אתה מכיר?" שמואל פרידמן, החרשתן הירושלמי בהא הידועה, עבר שלבי קריירה אמריקאית טי-פוסית. לפני 25 שנים הקים במבואות יר-שלים צריף קטן בו סידר בית-מלאכה לתי-קון תנורים. כיום משתרע באותו מקום מפ-על גדול על חמשה דונאמים, בעל כוח תפוקה של 5.000 פתליות או 2.000 תנר-רים ליום. שמואל פרידמן ושני בניו מספ-כים על עבודת 250 פועלים במשמרת אחת ומתכננים התרחבות מכפילה לשנה הבאה.

שמואל פרידמן ניגש לבית המלאכה שלו ב-1926 בעשר אצבעותיו בלבד. מתיקון פרימוטים ותנורים עבר במשך זמן קצר לייצור פתליות ותוך שנים מספר קנתה לה פתליות שם בארץ וכעת מכסה הוא 80 אחוז מתצרוכת המדינה. אך פרידמן לא עסק רק בייצור חלקי פתליות. בזמן המל-חמה קיבל הזמנות ניכרות מהצבא הבריטי ובשעת מלחמת העצמאות סייע מפעלו לה-גנת הבירה בימי המצור.

אך גם בימי השלום לא נטשו הפרידמנים את עמדתם הבלתי נוחה מבחינה כלכלית ואינם

חמיוצנים בכנסת על-ידי ששה ח-כמים בלבד (ז. א. חמשה אחוזים במקום ארבעים). הצברים מיוצנים על-ידי 17 ח-כמים.

העם

המעטים משפיעים הרבה

אחר חודש ימים של היגם, הגיסי-למחצה והגיסי-לרביע (הפסקות חשמל) התמתח האו-רת, נאנח אנחה של צער, העיף מבט עצוב בלוח המראה לו כי משך כמה חודשים לא יהיו הגיסי רשמיים. שנת העבודה החלה.

האזרת הממוצע אינו מתלהב, ביותר, לע-בודה מאומצת בסתיו 1951. אף כי מצליף-מפא"י, מאיר ארגוב, הח"כ בן ה-47, השביע קהל מאזינים באסיפה תל-אביבית כי עליהם לעבוד יותר אם רוצים הם כי המדינה תוסיף להתקיים, הרי קיימת רק המרצה מעטה לפו-על. ההשבון הפשוט: אם יעבור יותר, יצטרך לשלם מסי-הכנסה רב יותר, לא יוכל לקנות בכסף ולא כלום: הבגדים קצובים, חופשה בתוץ-לארץ אינה אפשרית, דירה עולה בהון ותופעת שאין הוא יכול לחסכו לעולם, והוא הדין לגבי מכונית, שעבורה לא יקבל רשיון רכישה.

ההגים איפשרו לו למעט בעבודה, אף כי הרקע הדתי לא ענין אותו ביותר. כי באותה שנה בה הפכו החוגים הדתיים המאורגנים שותף-יחיד של מפא"י בממשלה, נתרופף עוד יותר הצביון הדתי של עונת הגיסי. בערים הגדולות לא נראו כמעט סוכות, שוק האתרוג-גים היה זעיר (ונפל קרבן להתקפות המשטרה הכלכלית שפעלה נגד עסקים שחורים — ראה בסוקד), בכבישים נראו מכוניות לא מעטות ביום הכפורים — דבר שהיה בלתי אפשרי עוד לפני כמה שנים.

הסיבה: אף כי הדור הישראלי יליד-הארץ הולך וקטן בחשבון האחוזים (ראה להלן) הרי השפעתו על הצביון הרחני של המדינה הרי לכת וגדלה.

זכות לאינטימיות

לפי אימרה מפורסמת, דגילים האנגלים לנצח במלחמות מפני שהם טפשים מדי מכדי להבין, במועד הנכון, שהם מנוצחים. לפי דעת סוקרים מן החוץ, הישראלים עוים מתקדמים מפני שאינם מבינים שלפי כל החוקים הם צריכים לגנוח ברעב.

משך 30 השנים האחרונות, כשהישוב העב-רי יצא ממצרים רבים והתגבר לא פעם על מצבים מיואשים, התרגל לבו לחוקים כלי-כיים. כל הסוקרים הזרים, המסכמים את המצב המיואש הנוכחי של כלכלת הארץ, רושמים לזכות את האוטוסימיות המזורה האות של האזרח הישראלי הממוצע: הוא סוגר את עיניו בפני ההגיון הקר, בטוח שיצא איך שהוא מכל הענין בשלום.

השבוע ניתנו לו שתי אוהרות ראשונות, שאין הדבר תמיד כך. אתראה מספר אחד: העליה צומצמה באופן אכזרי, הוגבלה ל-8000 איש לחודש. הסיבה: אין לעולים הח-דשים שיכון חרפי, מפני שאין מטבע קשה לקנותו. האמונה המקובלת, שאפשר להביא כל מספר של עולים מבלי שהדבר יפגע בכל-כלת המדינה, קיבלה בזאת מכה לא-נעימה. אתראה השניה על קיום חוקים מסוימים שאין להתעלם מהם: המפלה המדינית המו-חצת שירדה עם המדינה עם הזמנת הארץ הערבית הראשונה לברית ההגנה המרחבית, התעלמות גמורה מקיום מדינת ישראל. העוב-דה שאותה ארץ ערבית סגנה לפני שלוש

